

3. Enriquez C. G. Spain / C. G. Enriquez // Triandafyllidou A., Gropas R. European Immigration: A Sourcebook. – Ashgate, 2007. – P. 321-335.
4. Gonzalez-Enriquez C. Spain, the Cheap Model. Irregularity and Regularisation as Immigration Management Policies / C. Gonzalez-Enriquez // European Journal of Migration and Law. – 2001. – №11.
5. Gonzalez-Enriquez C. The Fight against Illegal Immigration, Smuggling and Trafficking in Human Beings in Spain. Ambiguities and Rhetoric / C. Gonzalez-Enriquez // Guild E., Minderhoud P. Immigration and Criminal Law in the European Union. – Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2006.
6. Hanson S., Pratt G. Gender, Work, and Space / S. Hanson, G. Pratt. – New York, London: Routledge, 1995.
7. Malheiros J., Ribas-Mateos N. Immigration and Place in Northern Mediterranean Cities: Issues for Debate / J. Malheiros, N. Ribas-Mateos // Fonseca M.L. Immigration and Place in Mediterranean Metropolises. – Lisbon: Luso-American Foundation, 2002. – P. 293-308.
8. Niessen J., Schibel Y., Thompson C. (eds.) Spain / J. Niessen, Y. Schibel, C. Thompson // Current Immigration Debates in Europe: A Publication of the European Migration Dialogue, September 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.isp.org.pl/files/9023916790766642001129731818.pdf;
9. OECD International Migration Outlook 2007. – OECD, 2007. – P. 298 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oecd.org
10. Papademetriou D. Responding to the Southern European States' Encounter with Large-scale Immigration: A New Integration Model / D. Papademetriou // Fonseca M.L. Cities in Movement: Migrants and Urban Change. – Lisbon: Centro de Estudos Geograficos, 2008. – P. 217-225.
11. Pino C. M. L. El Mercado Laboral de la Poblacion Inmigrante en Espana, un Estudio de Caso / C. M. L. Pino // INNOVAR. – 2004. – №23. – P. 126-146 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.scielo.org.co/pdf/inno/v14n23/v14n23a10.pdf
12. Silvey R. Geographies of Gender and Migration: Spatializing Social Difference / R. Silvey // International Migration Review. – Vol. 40. – № 1, Spring 2006.
13. Міністерство Праці та Імміграції Іспанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mtin.es
14. Національний інститут статистики Іспанії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ine.es/jaxi/tabla.do
15. Телефонне інтерв'ю з Володимиром Плотниковим, 3 травня 2009 року (Барселона, Іспанія); Інтерв'ю з Павлом Садохю, 31 березня 2009 (Лісабон, Португалія).
16. Телефонне інтерв'ю з Ларисою Пономаренко, 1 травня 2009 року (Мурсія, Іспанія).

УДК 32.019.51

Є. Б. ТИХОМИРОВА, М. М. ПІКУЛА

ВЕБ-АНАЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

(Тихомирова Євгенія Борисівна – завідувач кафедри міжнародної інформації, доктор політичних наук, професор Волинського національного університету імені Лесі Українки, Пікула Микола Миколайович – студент 4 курсу спеціальності «Політологія» ЛНУ імені Івана Франка).

Проаналізовано окремі веб-аналітичні інструменти, що дозволяють отримати емпіричну інформацію при проведенні політологічних досліджень. У статті характеризується можливість дослідження з допомогою цих засобів регіональної політики Європейського Союзу. Досліджено можливості застосування веб-аналітики при проведенні порівняльних досліджень політичних систем окремих країн.

Ключові слова: веб-аналітика, електронне врядування, Європейський Союз, політична система, порівняльна політологія, політологічні дослідження, регіональна політика, Великобританія, США.

Тихомирова Е. Б., Пикюла М.М. Веб-аналитика как инструмент политологических исследований

Проанализировано отдельные веб-аналитические инструменты, которые разрешают получить эмпирическую информацию при проведении политологических исследований. В статье характеризуется возможность исследования с помощью этих средств региональной политики Европейского Союза. Исследована возможность применения веб-аналитики при проведении сравнительных исследований политических систем отдельных стран.

Ключевые слова: веб-аналитика, электронное управление, Европейский Союз, политическая система, политологические исследования, сравнительная политология, региональная политика, Великобритания, США.

Tykhomyrova E. B., Pikul N.N. Web analytics as tool of the political studies

Analysed some web analytical tools to obtain empirical information in the course of political science research. The article characterized the possibility of using these research tools of regional policy of the European Union. Investigated the possibility of using web analytics in a comparative study of political systems of individual countries.

Keywords: web analytics, e-government, the European Union, the political system, comparative political science, political science research, regional policy, UK, USA.

Постановка наукової проблеми та її значення. У сучасних умовах дедалі більше набуває актуальності веб-аналітика (веб-аналітика) для вивчення різних наукових проблем і практичних завдань міжнародних відносин. Це стосується і проблематики регіональних стосунків, інформаційне забезпечення яких сьогодні просто не можливо уявити без застосування Інтернет-ресурсів, а також порівняльної політології, що сьогодні активно досліджує електронне врядування найбільш успішних країн світу, до яких з повною впевненістю можна віднести Великобританію і США.

Від ефективності сайтів інституцій ЄС та державних структур окремих країн, де висвітлюються регіональні аспекти євроінтеграції та важливі аспекти електронного врядування, сайтів окремих програм і проектів залежить не лише рівень поінформованості громадськості про політичні процеси, але й ступінь довіри до політичних інститутів. Саме тому варто і при вирішенні практичних проблем регіонального розвитку і електронного врядування використовувати інструменти веб-аналітики, здатні покращити ефективність сайтів, що сприяють інформаційної підтримки зазначених акторів.

Аналіз останніх досліджень з цієї проблеми свідчить, що вона є предметом дослідження переважно зарубіжних науковців, що пов'язано, на наш погляд, з низьким розвитком Інтернет-ресурсів у нашій країні. Проте, важливість цього напрямку дослідження стимулювала широкі наукові дискусії навколо веб-аналітики і в Україні.

Публікації українських вчених висвітлюють різні аспекти методології веб-аналітики, перш за все, у контексті маркетингу. Разом з тим почали з'являтися і перші розвідки у політологічній науці. У контексті нашого дослідження особливе значення мала праця О.В. Малигіна, який один з перших в Україні акцентував увагу на потенціалі веб-аналітики при дослідженні політичних процесів [2].

Разом з тим, аналізу веб-аналітичних інструментів при вивченні регіональної політики Європейського Союзу і порівняльних аспектів розвитку політичних систем розвинутих країн в умовах електронного врядування в українській політології поки що уваги приділялося досить мало. Тому нашою метою стало з'ясування можливостей дослідження з допомогою засобів веб-аналітики регіональної політики Європейського Союзу та електронного врядування Великобританії і США.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Що таке веб-аналітика Однозначної відповіді на це питання поки що немає. Д. Мелихов та І. Сарматов проводять паралель між веб-аналітикою і статистикою, але, на їхню думку, суха статистика не завжди може бути веб-аналітикою. На їхню думку, вона є кроком до досконалості, оскільки веб-аналітика – це в тому числі й аналіз відвідуваності сайту (тобто статистика, яка повинна займати не більше 10% всіх даних про діяльність сайту). «Але 90% всіх даних, які надає веб-аналітика, – інформація про поведінку й дії відвідувачів на веб-сайті. Статистика таких даних не надає, тому що статистичні дані не покажуть нам, яким образом відвідувач переглядав веб-сторінку, які елементи на сторінці він ігнорував, як заповнював веб-форми замовлення товару, як взаємодіяв з контентом і т.д.» [3].

Дослідники констатують, що серйозною проблемою для українських користувачів є слабе уявлення про те, для чого потрібна веб-аналітика. Але незабаром конкуренція в бізнес-середовищу в Уанеті стане настільки високою, що власники комерційних онлайн-проектів стануть активно шукати додаткові інструменти, які надади б їм конкурентні переваги. Науковці висловлюють глибоке переконання, що сучасні високотехнологічні системи веб-аналітики стануть одним з таких інструментів [3].

Не зупиняючись детально на аналізі існуючих трактувань веб-аналітики, як робоче будемо використовувати в нашому дослідженні визначення львівських авторів, які характеризують її як відстеження, збір та вимірювання кількісних і якісних даних про відвідуваність веб-ресурсу з подальшим їх аналізом [1].

Які інструменти веб-аналізу можуть бути використані, наприклад, для вивчення регіональної політики ЄС та електронного врядування окремих раїн? До них можна віднести різні сайти із вбудованими аналітичними інструментами. Їх кількість однозначно оцінити важко, оскільки постійно з'являються нові. Точно також оцінки конкретних існуючих веб-аналітичних сайтів досить суперечливі. Серед найбільш відомих: *WooRank* [8], *Alexa* [4], *Compete analytics* [5], *CrazyEgg* [6], *Optimizely* [7] та інші інструменти аналізу сайтів.

Проаналізуємо деякі проблеми інформаційного забезпечення регіональної політики ЄС на прикладі таких європейських сайтів регіональної проблематики: Офіційний сайт Європейського Союзу [9]; Сайт Інфоцентру ENPI [10]; Сайт програми INTERREG IVC міжрегіонального співробітництва по всій Європі [17]; Офіційний сайт програми MED – транснаціональної програма співпраці країн Південно-Східної Європи [18].

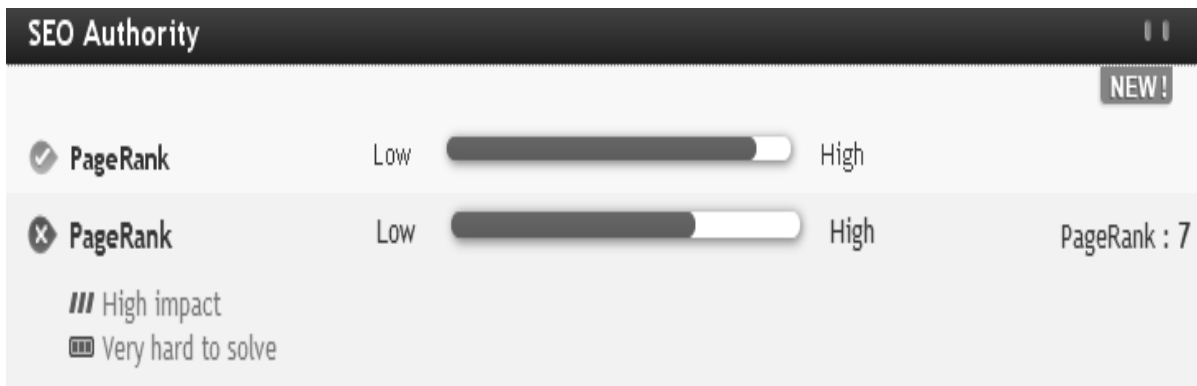
WooRank забезпечує високий рівень обслуговування, має оптимальний інтерфейс, простий у використанні і дає величезну кількість статистики. Що робить Woogank дійсно особливим, так його рейтингова система, яка відображає у верхній частині сторінки статистики. Головний недолік – інструментом можна користуватися безкоштовно лише один раз на тиждень. Отримані за допомогою дані щодо сайту *es.europa.eu* (1) свідчать про те, що сайт більш популярний у соціальних мережах (СМ), ніж сайт *enpi-info.eu* – «Інфоцентр ENPI (2)» (див. таблицю 1):

Таблиця 1

Соціальний моніторинг (Social Monitoring) сайтів *es.europa.eu* та *enpi-info.eu* [8]

Сайти СМ	1	2	Сайти СМ	1	2
Facebook Likes	65	55	Facebook Shares	997	60
Facebook Comments	42	1	Twitter Backlinks	4	12
Digg Entries	0	0	Delicious Bookmarks	116	–
Stumbled Upon	41	–	Google +	46	2

PageRank є результатом складного алгоритму, розробленого Google™, щоб охарактеризувати певну «вартість» на веб-сайту. Чим вище рейтинг, тим вище шанси знайти його матеріали на Google. Інформаційні, цінні сайти часто мають високий *PageRank*, тому що отримують великі обсяги трафіку, зворотні посилання, і громадські взаємодії. *PageRank* змінюється від 0 до 10. «Вартість» сайту *es.europa.eu* є дуже високою – 9, а «Інфоцентр ENPI» – на 2 одиниці менше – 7 (див. мал. 1) [8].

Сайт и, що поси лают ься на es.europa.eu [8]
1. g o o g l e . c o

Мал. 1. Порівняльна «вартість» сайту *es.europa.eu* та *enpi-info.eu*

1. [m \(answers.google.com/answers/threadview/id/728124.html\)](http://m (answers.google.com/answers/threadview/id/728124.html))
2. [youtube.com \(youtube.com/ebs\)](http://youtube.com (youtube.com/ebs))
3. [yahoo.com \(answers.yahoo.com/question/index?qid=20060628224844aadtulx\)](http://yahoo.com (answers.yahoo.com/question/index?qid=20060628224844aadtulx))
4. [baidu.com \(baidu.com/s?wd=ist\)](http://baidu.com (baidu.com/s?wd=ist))
5. [amazon.com \(askville.amazon.com/americans-criticized-learning-foreign-languages-europeans-fair-petty/answerviewer.do?requestid=66155070\)](http://amazon.com (askville.amazon.com/americans-criticized-learning-foreign-languages-europeans-fair-petty/answerviewer.do?requestid=66155070))

6. **ebay.com** (ebay.com/itm/110757536066?)
7. **wikipedia.org** (af.wikipedia.org/wiki/europese_unie)
8. **google.co.in** (google.co.in/adplanner/static/top1000/index.html)
9. **linkedin.com** (events.linkedin.com/strategies-for-internal-audit-747233)
10. **google.com.tr** (google.com.tr/adplanner/static/top1000).

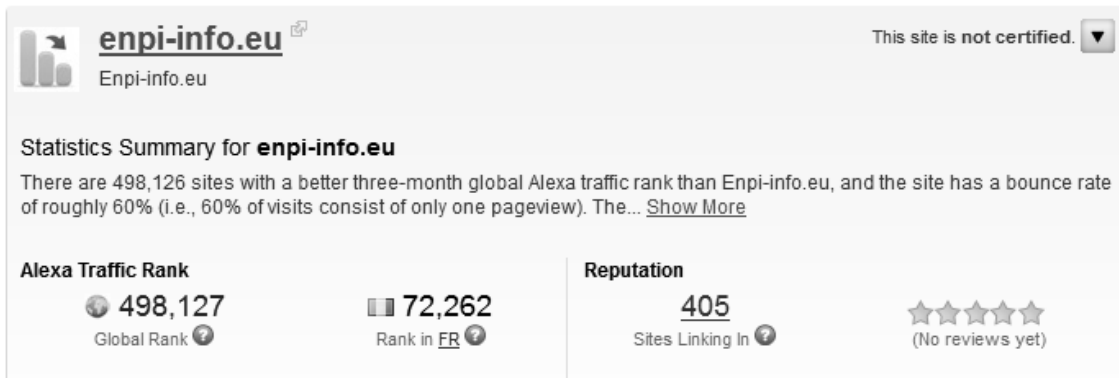
Таблиця 2

Відвідувачі по країнах на es.europa.eu [8]

Країни	% відвід.	Країни	% відвід.	Країни	% відвід.
Germany	10.7%	Portugal	2.1%	Brazil	1.0%
Italy	10.4%	Austria	2.0%	Denmark	0.9%
France	8.0%	Sweden	1.8%	Luxembourg	
Spain	7.4%	Finland	1.6%	Switzerland	0.8%
United Kingdom	5.5%	Romania		Bulgaria	
Belgium	5.2%	Hungary	1.4%	Mexico	0.7%
United States	3.5%	China	1.3%	Norway	0.6%
Poland		Russia	1.2%	Slovenia	
Greece	3.3%	Slovakia	1.1%	Pakistan	
Netherlands	3.2%	Ireland	1.0%	Canada	
India	2.7%	Czech Republic			

Alexa пропонує безкоштовні інструменти і потужні функції пошуку. Alexa покаже вік, рівень освіти, місце перегляду, статтю і країну проживання. Найбільш примітною особливістю Alexa є показник репутації сайту (Reputation Sites Linking In). Він вимірюється кількістю сайтів, з яких посилаються на досліджуваний сайт (чим більше, тим краще). Сайт es.europa.eu має найбільш високий показник репутації порівняно із сайтами суто регіональної проблематики – 43398 (для порівняння: сайт enpi-info.eu – 405, programmemed.eu – 350, сайт interreg4c.eu – 310). Багато вхідних посилань можуть допомогти поліпшити свій рейтинг у пошукових системах, і може служити мірою репутації сайту. Нижче наведено список 10 кращих сайтів з зовнішніх посилань на europa.eu та таблиця 2, що ілюструє популярність даного сайту в окремих країнах світу [4].

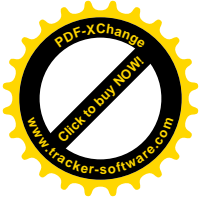
Мають значні розбіжності досліджувані сайти і за досягненням глобального *Traffik Ranky*. ЄСП-Info.eu – 529174, серед користувачів Франції, зокрема, де близько 25% його аудиторії, має показник *Traffik Ranky* – 66707 [4] (див. мал. 2).

Мал. 2. Сумарна статистика по сайту ЄСП-Info.eu

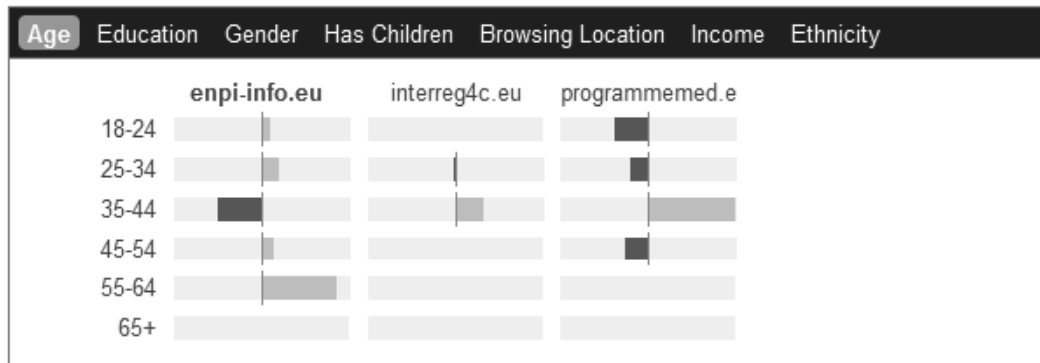
Загальний аналіз сайту – «Інфоцентр ENPI: новини і всеохоплююча інформація про співробітництво ЄС зі Східними і південними сусідами» – має такі характеристики: 63% відвідувань сайту склалися тільки з одного перегляду сторінки. Час, проведений у звичайному відвідуванні сайту близько двох хвилин, 48 секунд витрачено на кожен перегляд сторінки. Користувачі даного сайту – це, як правило, мають вищу освіту, серед них непропорційно багато жінок у віці до 35 і 45-65, які дивляться сайт на роботі та навчання, мають більше дітей, ніж користувачі інших сайтів [4].

Сайт Programmemed.eu має ранг – 1926362 у світі у відповідності з тримісячним рейтингом Alexa трафіку. Відвідувачі витрачали близько двох хвилин на відвідування сайту і 51 секунд на перегляд сторінки. Відвідувачі сайту переглядали 1,8 унікальних сторінок в день в середньому. Приблизно 49% відвідувань сайту склалися тільки з одного перегляду сторінки. Programmemed.eu відвідують частіше користувачі у віці 35-44 років, мають вищу освіту і переглядають цей сайт з роботи. Зведена таблиця вікових розбіжностей користувачів досліджуваних сайтів наведена на мал. 3 [4].

Advanced Demographics for enpi-info.eu

Audience breakdown by income, ethnicity, age, education, gender, children and browsing location.

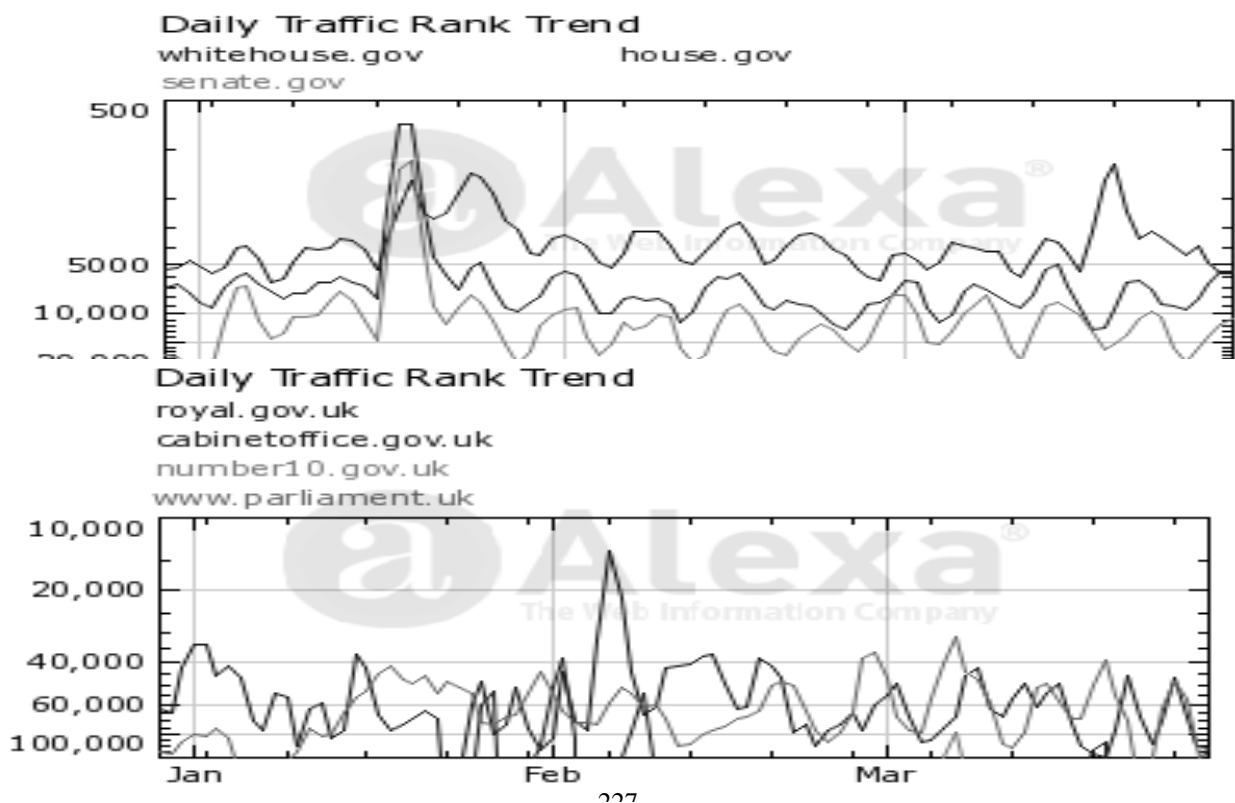
Мал. 3. Вікові розбіжності користувачів досліджуваних сайтів

Порівнюючи три сайти, що пов'язані з регіональною діяльністю ЄС, бачимо, що вони значно відрізняються за віком аудиторії, яка користується ними. На малюнку помітна представленість на першому сайті значно більшої аудиторії у віці 55-64 році, при чому пріоритетна вікова група programmemed.eu – 35-44 літні – дуже слабо представлені і на interreg4c.eu, і на enpi-info.eu. Для interreg4c.eu ці користувачі, тим не менш, є пріоритетною групою. Це переважно жінки, ті, хто має вищу освіту, хто використовує Інтернет на роботі [4].

Для проведення порівняльного емпіричного дослідження електронного врядування Великобританії і США було обрано основні сайти вищих владних установ цих країн, зокрема: *Великобританії* (Королеви [12], Парламенту [14], Кабінету міністрів [11], Прем'єр міністру [16]) і *США* (Парламенту – Сенату [19] і Палати представників [13]), Президенту [15]). Було застосовано такі засоби веб-аналітики, як вже згадуваний сайт Alexa та комплекс прийомів, що ґрунтуються на інструментах сайтів Яндекс, Google та SEO-сервісів – програм або веб-сайтів, призначених для полегшення праці спеціалістів з пошукової оптимізації, просування сайтів.

Аналізуючи *Alexa Traffic Rank*, бачимо, що найкращий показник Traffic Rank у глобальному рейтингу мають американські владні сайти (на першому місці сайт Президента – 3365, потім Палата представників американського парламенту, потім Сенат (як відомо, потрапити в перші сто тисяч сайтів світового рейтингу Alexa Rank вважається дуже почесним (див. мал. 4) [4].

Серед владних сайтів Великобританії на першому місці за частотою переглядів знаходиться сайт Королеви, до якого найчастіше звертається громадськість. Дещо менше цей показник у Парламенту Великобританії, і в рази менше у Кабінету та Прем'єр-міністра ВБ. Зазначений факт свідчить про менший вплив Великобританії у світі порівняно зі США (див. мал. 5) [4].

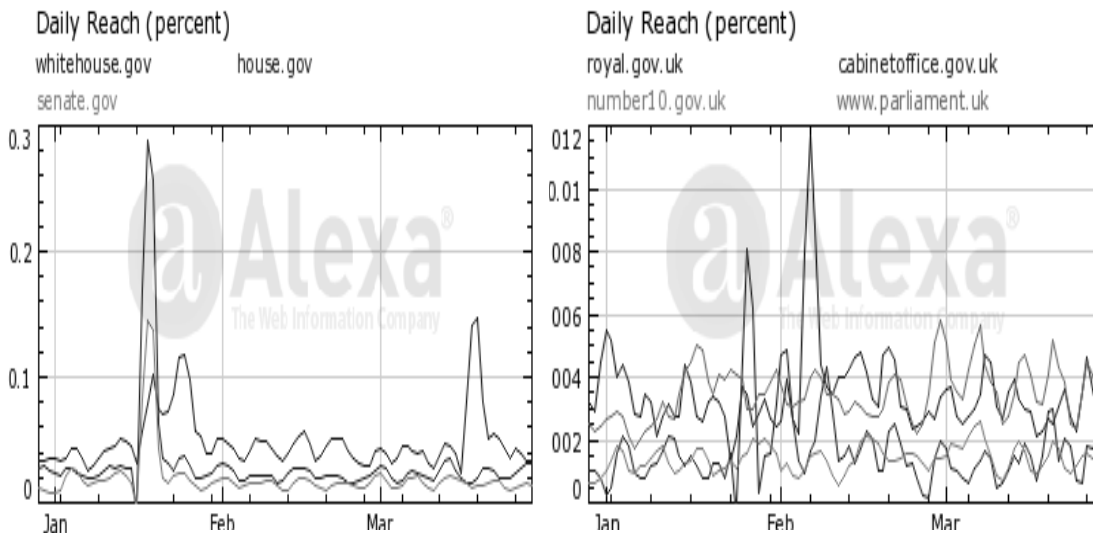
Мал. 5. Порівняння показників Traffic Rank владних сайтів Великобританії у глобальному рейтингу

Traffic Rank у своїй країні свідчить про більшу частоту звернення до Парламенту у Великобританії порівняно з іншими владними структурами та до Президента у США. Це свідчить не співпадання інтересу до сайту Королеви на глобальному і національному рівнях: на національному рівні частота звернень до її сайту майже у два рази менш, ніж до сайту парламенту. Загалом абсолютні показники знову ж такі більш сприятливі в системі електронного врядування США (для порівняння 959 і 2537!) [4].

Аналіз міри репутації сайту (*Reputation Sites Linking In*) знову ж таки підтверджує попередньо виявлену тенденцію – американські ресурси електронного врядування більш трастові (ім більше довіряють), ніж англійські. Серед американських на першому місці сайт Президента (83089), а у Великобританії – сайт Королеви (7561). Але при цьому показник довіри до американського сайту більш, ніж в 10 разів перевищує найкращий англійський [4].

За критерієм – *Reach* – досяжність, який вимірює процент глобальних Інтернет-користувачів, що відвідують сайт, знову за результатами трьох місяців (середнє число за вказаний період часу) на першому місці сайти Президента США і Королеви Великобританії (за абсолютними показниками – на першому місці сайт Президента та інші засоби електронного врядування США). Серед владних сайтів Великобританії перевагу має сайт Королеви, не на багато від нього відстає сайт парламенту і більш, ніж у два рази від них відстають сайти уряду і прем'єр-міністра. Про це свідчать дані, наведені на мал. 6 [4].

Розглядаючи критерій *Visitors by country for* – показник відвідування сайтів із різних країн – можемо помітити, що

Мал. 6. Досяжність владних сайтів Великобританії і США

найбільш всього відвідувачів із Великобританії звертається до сайту Кабміну (63,9%), на другому місці – парламент, на третьому – прем'єр-міністр, четвертому – Королева. У США найбільш відвідувачів має Сенат (84,7%), потім – Палата представників, потім президентський сайт [4].

Варто відзначити, що із інших країн на владні сайти Великобританії заходять частіше американці: на сайт Королеви – 22,2%; прем'єр-міністра –

11,9%; на сайт парламенту – 8,3%, на сайт Кабміну – 4,6%. Мешканці ж Великобританії майже не цікавляться електронними ресурсами США: на сайт Палати представників заходило 1,5%; Президента – 1,8%; Сената – 0,7% мешканців Великобританії [4].

Які тенденції дозволяють виявити інші веб-аналітичні інструменти? *Яндекс Rank*, визначаючи популярність досліджуваних сайтів, оцінює як більш важливі американські владні сайти – всі вони отримали 5 балів із 6 максимальних. *PageRank* – вимір «важливості» сторінок досліджуваних сайтів Google також оцінює майже максимально саме американські сайти (9 із 10).

TrustRank, що вимірює рівень довіри за максимальною оцінкою 10, також віддає пріоритет американським засобам електронного врядування – при цьому сайт президента оцінюється максимально – 10 балів, а обох палат парламенту – по 9. Сайти владних структур Великобританії отримують оцінки від 6,49 (парламент) до 5,35 (прем'єр-міністр).

Оскільки *вік і історія сайту* впливають на трастовість і авторитетність сайтів, було проаналізовано як вік доменного імені, так і збереження контенту в архівах сайту. Бачимо, що і тут, американські сайти мають кращі показники: президентський сайт відповідно 3175 результатів в архіві – це більше, ніж сумарна кількість по всіх досліджуваних владних сайтах Великобританії. За віком майже всі сайти, що вивчалися, крім Кабміну Великобританії (8 років), мають майже однаковий вік – всі американські 15 років, сайт англійського парламенту 15, Королеви 14, прем'єр-міністру 11 років.

Отже, емпіричний порівняльний аналіз виявив переважаючий пріоритет американських засобів електронного врядування не лише на рівні окремих показників, але майже всього комплексу критеріїв, що було обрано для аналізу. Серед американських сайтів кращі показники має сайт Президента, серед сайтів Великобританії явного пріоритету не має жодний з обраних владних сайтів, за різними критеріями можна спостерігати різні переваги.

Висновки. Враховуючи, що системи показників в окремих програмах веб-аналітики різні, варто звертати увагу на тенденції, а не на абсолютні показники. Доречно порівнювати виявлені показники, відслідковувати зміни і напрямки помічених тенденцій. Отримані результати також допоможуть виявити, наскільки популярним сайтом в порівнянні з іншими є конкретний сайт, що реалізує регіональну політику ЄС або реалізує електронне врядування у тій чи іншій країні.

Аналіз аудиторій допоможе з'ясувати, яких відвідувачів приваблює інформація досліджуваних сайтів, а значить і яку інформацію потрібно на них розміщувати, яким чином подавати її для різних цільових аудиторій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Майстер-клас Lviv StartUp CLub "Web-аналітика: хто ці люди і що вони роблять в мене на сайті?" – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://startup.lviv.ua/lang/uk/webanalytics>.
2. Малигін О.В. Інтернет-технології аналізу політики // Матеріали III Міжнародної научно-практичної конференції на тему «Проблеми розвитку внешнеэкономических связей, предпринимательского и рекреационного потенциала региона в процессе экономических реформ. 9 декабря 2011 г.». – Симферополь, 2011. – С. 80-81.
3. Мелихов Д. Веб-аналитика: шаг к совершенству. – Киев, 2010 / Дмитрий Мелихов, Игорь Сарматов [Електронний ресурс]. – Режим доступу : web-analytics-step-to-perfection.pdf.
4. Сайт Alexa [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.alexa.com/>.
5. Сайт Compete analytics [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.compete.com/us/>.
6. Сайт CrazyEgg [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.crazyegg.com/>.
7. Сайт Optimizely [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.webdesignerdepot.com/2012/03/10-tools-to-analyze-your-website/>.
8. Сайт WooRank [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.woorank.com/>.
9. Сайт Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.europa.eu.int.
10. Сайт Інфоцентру ENPI: новини і всеохоплююча інформація про співпрацю ЄС зі східними і південними сусідами [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – <http://www.enpi-info.eu/>;
11. Сайт Кабінету міністрів Великої Британії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cabinetoffice.gov.uk>.
12. Сайт Королеви Великої Британії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.royal.gov.uk>.
13. Сайт Палати представників США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.house.gov>.
14. Сайт Парламенту Великої Британії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.parliament.uk>.
15. Сайт Президента США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.whitehouse.gov.
16. Сайт Прем'єр міністру Великої Британії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.number10.gov.uk>.
17. Сайт програми INTERREG IVC міжрегіонального співробітництва по всій Європі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : – <http://www.interreg4c.eu/>.
18. Сайт програми MED – транснаціональної програма співпраці країн Південно-Східної Європи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.programmemed.eu/>.
19. Сайт Сенату США [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.senate.gov>.
20. Review of ec.europa.eu [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.woorank.com/en/www/ec.europa.eu>.

УДК 321.64+325.36+327.56+329.3:297

С. С. ТРОЯН

БІФУРКАЦІЙНИЙ ЗРІЗ СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

У ВИМІРІ АРАБСЬКИХ РЕВОЛЮЦІЙ 2011 р.

(Троян Сергій Станіславович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин і країнознавства Рівненського інституту слов'янознавства Київського славістичного університету).

Досліджено основні тенденції розвитку сучасного світу і еволюції міжнародних відносин. Відзначена вага роль у цьому процесі революційних перетворень і, зокрема, революцій у країнах Північної Африки і Близького Сходу.

Ключові слова: сучасні міжнародні відносини, тенденції міжнародних відносин, арабські революції.

Исследованы основные тенденции развития современного мира и эволюции международных отношений. Отмечена существенная роль в этом процессе революционных преобразований и, в частности, революций в странах Северной Африки и Ближнего Востока.

Ключевые слова: современные международные отношения, тенденции международных отношений, арабские революции.

Basic progress of the modern world and evolution of international relations trends are investigational. The marked ponderable role is in this process of revolutionary transformations and, in particular, revolutions in the countries of North Africa and Middle East.

Keywords: modern international relations, tendencies of international relations, Arabic revolutions.

Процес створення нових і зміцнення існуючих глобальних/регіональних систем/підсистем міжнародних відносин є явищем перманентним і зачіпає інтереси всіх міжнародних акторів, насамперед державних, які повинні чітко усвідомлювати і враховувати зміни сучасної системи міжнародних відносин і тенденції її еволюції.

Стосовно трансформації міжнародної системи, то основним її законом вважається закон кореляції між полярністю і стабільністю міжнародної системи. Однак розпад радянського блоку і крах глобальної біполярної системи поставили такі питання, які не можуть бути вирішені в рамках традиційних термінів «полосів», «балансу сил», «конфігурації співвідношення сил» і т.п. Світ вступив у смугу невпевненості та зростаючих ризиків. За визначенням російського політолога-міжнародника А.Д.Богатурова (див.: Системная история международных отношений / Под ред. А.Д.Богатурова: В 4-х т. – М.: Изд-во НОФМО, 2004. – 2087 с.), Ялтинсько-Потсдамський порядок розпався, а міжнародна система стала скочуватися до дерегулювання. Як наслідок, глобальна міжнародна система переживає глибокі потрясіння, пов'язані з трансформацією своєї структури, змінами її взаємодії з середовищем. Це відповідним чином позначається на її регіональних і периферійних вимірах, доказом чого слугують події довкола Косово, Грузії, Іраку чи Афганістану.

Бельгійський учений А.Самюель навіть вважає, що людство уже вступило в «новий міжнародний світ». Американський науковець Дж.Розенау говорить про «світ постміжнародної політики». На наш погляд, найточніше сучасну міжнародну систему характеризував відомий американський учений С.Гантінгтон, увівши поняття «одно-багатополярності», або, як його називають китайські геополітики, «багато сил і одна суперсила». Це – гібридна міжнародна система – більш демократична, більш динамічна, більш відкрита, більш взаємозв'язана. Вона і є тією системою, у якій ми, як вважає відомий американський політолог, головний редактор журналу «Newsweek International» Фарід Закарія, швидше всього житимемо в наступні кілька десятиліть.

Швидкість і глибина змін, які спостерігаються в сучасному світі, мають як мінімум три головних наслідки. По-перше, відбувся перехід від біполярного світу до комплексного. По-друге, цей перехідний світ став непередбачуваним і в ньому вже неможливе вирішення питань міжнародної безпеки старими військово-силовими методами. По-третє, надзвичайно важливого значення в сучасному світі, в тому числі і в сфері світової політики, відіграють інформаційні технології, що дозволило охарактеризувати сучасне суспільство як інформаційне. Ці наслідки можна звести до одного висновку: